

Krzysztof B. Matusiak

Rola i miejsce instytucji wsparcia w realizacji polityki innowacyjnej

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 70, 203-224

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF B. MATUSIAK

Uniwersytet Łódzki

6. ROLA I MIEJSCE INSTYTUCJI WSPARCIA W REALIZACJI POLITYKI INNOWACYJNEJ

Rozwój gospodarczy i osiągnięcie przewag konkurencyjnych we współczesnym świecie przez poszczególne państwa i regiony są w coraz większym stopniu uzależnione od szybkości pojawiania się na rynku nowych, innowacyjnych podmiotów gospodarujących i dynamiki ich rozwoju. W rezultacie wysiłki władz publicznych skierowane są na rozwój przedsiębiorczości oraz intensyfikację procesów innowacyjnych. Wykorzystanie wiedzy do tworzenia nowych produktów, usług, technologii czy rozwiązań organizacyjnych wymaga specyficznej infrastruktury wsparcia obejmującej różnego typu parki i inkubatory technologiczne, preinkubatory, centra transferu technologii, fundusze załączkowe, pożyczkowe, poręczeniowe, aniołów biznesu, klastry itp. W postrzeganiu innowacji i procesu innowacyjnego odchodzimy od pojedynczego zdarzenia na rzecz kompleksu zjawisk i zdarzeń tworzących nowe produkty, wzorce, technologie i usługi. Procesy innowacyjne przebiegają w specyficznym układzie powiązań obejmującym sieci przedsiębiorstw, instytucje naukowo-badawcze i pozarządowe oraz rząd, administrację publiczną i inicjatywy obywatelskie. Rośnie rola relacji sieciowych i inicjatyw obywatelskich ułatwiających przenikanie idei i wymianę informacji.

Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie przychylnego przedsiębiorcy

i podejmowanie samodzielnej działalności gospodarczej środowiska ekonomiczno-społecznego. Działania w tym zakresie obejmują bardzo wiele instrumentów – od stymulatorów wkomponowanych w system ekonomiczno-społeczny i ład prawny, poprzez programy i zadania podejmowane bezpośrednio przez administrację publiczną różnych szczebli, po wyspecjalizowane instytucje sektora obywatelskiego. Coraz szersze zainteresowanie rozwojem systemów wsparcia dostrzegamy na wszystkich poziomach – od decydentów lokalnych, przez władze rządowe, na organizacjach międzynarodowych kończąc. Należy podkreślić duże zróżnicowanie strategii i potencjalnych instrumentów aktywizacji przedsiębiorczości wypracowanych w różnych państwach i regionach¹. Lokalne i regionalne programy rozwoju potrzebują obudowy instytucjonalnej, w swojej logice bliskiej sfery ekonomii społecznej. Kluczowe funkcje ośrodków innowacji i przedsiębiorczości dotyczą działań aktywizujących tkwiącą w ludziach przedsiębiorczość i ich zdolności innowacyjne, tym samym aktywizacji wewnętrznych (endogenicznych) zasobów, prowadzącej do efektywniejszego wykorzystania lokalnych czynników wzrostu. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej stawia przed instytucjami wsparcia jakościowo nowe wyzwania i możliwości.

Celem prezentowanego opracowania jest próba oceny warunków funkcjonowania instytucji wsparcia transferu technologii i innowacyjnej przedsiębiorczości w Polsce. Opracowanie zawiera analizę kierunków rozwoju systemu wsparcia oraz dostępności usług proinnowacyjnych. Przesłanki dla instytucjonalizacji wsparcia procesów innowacyjnych i przedsiębiorczości w Polsce zostały stworzone wraz z reformami systemowymi po 1989 roku. Liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości od 1990 roku systematycznie rośnie, osiągając na początku 2011 roku wielkość około 750 podmiotów. Perspektywa członkostwa w Unii Europejskiej i dostępu do funduszy strukturalnych w szczególności sposób zdynamizowały rozwój instytucji wsparcia. Sukcesywnie pojawiały się nowe koncepcje organizacyjne, tworząc obecną różnorodność rozwiązań instytucjonalnych oraz lokalizacyjną na terenie kraju. Przeprowadzone badania wskazują jednak na wiele mechanizmów utrudniających efektywne funkcjonowanie infrastruktury wsparcia.

---

¹ K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom–Łódź 2006, s. 144–145.

6.1. Dynamika i etapy rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce

Podstawowe przesłanki do instytucjonalizacji wsparcia przedsiębiorczości, innowacji i rozwoju lokalnego w Polsce zostały stworzone wraz z reformami systemowymi po 1989 roku. W połowie lat 80. na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu podjęto prace studyjne nad adaptacją instytucji parku technologicznego w socjalistycznej jeszcze, gospodarce polskiej². Działania te zaowocowały utworzeniem przy Politechnice Poznańskiej w styczniu 1990 roku Wielkopolskiego Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości – pierwszego ośrodka o cechach inkubatora technologicznego. W krótkim czasie pojawiły się kolejne inicjatywy: Centrum Przedsiębiorczości Politechniki Warszawskiej, Fundacja Progress & Business w Krakowie, Warszawskie Centrum Wysokich Technologii (CETE). Wymienione inicjatywy miały charakter lokalny i były wspierane przez władze samorządowe oraz uczelnie i instytuty naukowe. Na uwagę zasługują działania Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych o ogólnokrajowym zasięgu, które prowadzą do rozwoju sieci agencji lokalnych, pierwszych ośrodków szkoleniowo-doradczych, oferujących pomoc dla przedsiębiorców i samorządów lokalnych. Omawiane inicjatywy zostały dostrzeżone przez instytucje rządowe i znalazły zwolenników wśród urzędników państwowych. W 1991 roku powołana zostaje Rada Inkubatorów Przedsiębiorczości przy Ministrze Przemysłu i Handlu, a dwa lata później Grupa Zadaniowa ds. Komercjalizacji Technologii przy Ministrze ds. Promocji Przedsiębiorczości. Obydwa ciała miały charakter społeczny, ale odegrały kluczową rolę w popularyzacji idei i nowego podejścia do rozwoju gospodarczego. Duże znaczenie dla dalszego rozwoju systemu wsparcia miał rozwój sieci około 40 agencji rozwoju regionalnego, podjęty z inicjatywy publicznej, koordynowany przez Agencję Rozwoju Przemysłu.

Od 1990 roku liczba ośrodków innowacji i przedsiębiorczości systematycznie rosła, osiągając na początku 2011 roku liczbę 748 podmiotów, w tym³:

- 24 parki technologiczne i 22 inicjatywy parkowe;
- 21 inkubatorów technologicznych;
- 62 preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości;

---

² Należy podkreślić, że poszukiwanie inspiracji do analizowanych działań było skierowane na zachód (Stanford, Krzemowa Dolina), ale i na wschód (*Naucznyj gorodok*), gdzie obserwowano działalność radzieckich kompleksów naukowo-przemysłowych.

³ Na podstawie bazy danych Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości.

- 45 inkubatorów przedsiębiorczości;
- 98 centrów transferu technologii;
- 13 funduszy kapitału załączkowego;
- 9 sieci aniołów biznesu;
- 83 lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe;
- 54 fundusze poręczeń kredytowych;
- 317 ośrodków szkoleniowo-doradczych i informacji.

Perspektywa członkostwa w Unii Europejskiej i dostępu do funduszy strukturalnych w szczególny sposób zdynamizowały rozwój instytucji wsparcia. Sukcesywnie pojawiały się nowe koncepcje organizacyjne, tworząc dzisiejszą sieć terytorialną i różnorodność rozwiązań instytucjonalnych. Rozwój infrastruktury wsparcia w Polsce można podzielić na pięć okresów (tabela 1).

Tabela 1

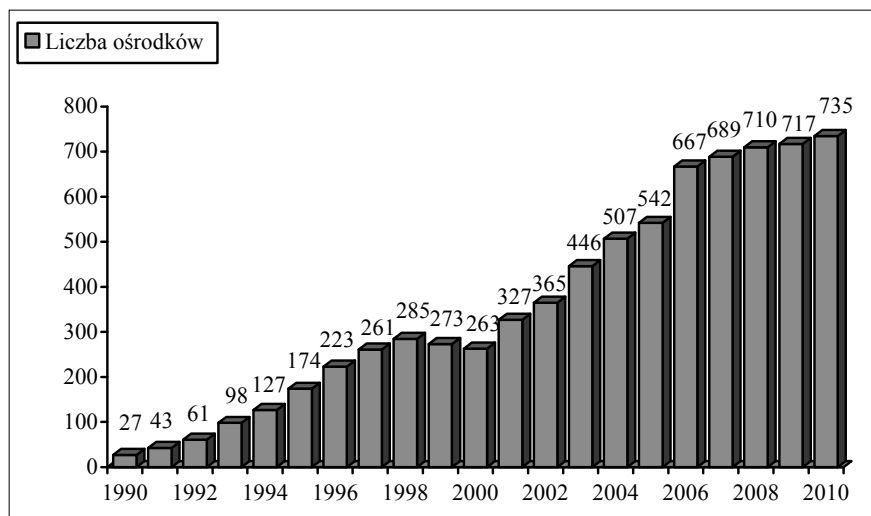
Okresy rozwoju infrastruktury wsparcia w Polsce

Okres	Lata
Okres pionierski	1990–1993
Rozwiązywanie problemów rynku pracy	1993–1996
Stabilizacja systemu wsparcia i nowe pomysły	1998–2000
Okres przedakcesyjny	2001–2003
Doświadczenia unijne	2004–2010
Konsolidacja regionalnych systemów innowacji	od 2008

Źródło: opracowanie własne.

Pierwsze inicjatywy z początku lat 90. były podejmowane przez pasjonatów, którzy mieli okazję zapoznać się z zachodnimi doświadczeniami i chcieli przenieść je na rodzinny teren. Nie było to łatwe – musieli na każdym kroku przekonywać decydentów, czemu mają służyć tego typu ośrodki. Tworzenie ośrodków innowacji i przedsiębiorczości było sygnałem powstawania społeczeństwa obywatelskiego, zaangażowanego poprzez lokalne elity lub pojedyncze osoby w budowę infrastruktury wsparcia procesów rozwojowych. Na początku podchodzono z dużą rezerwą do wszystkich tego typu pomysłów, a inicjatywy organizacyjne podejmowano często z myślą o łatwiejszym dostępie do środków

pomocowych⁴. Na rysunku 1 przedstawiono dynamikę rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce do 2010 roku (rys. 1).

Rys. 1. Dynamika rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 1990–2011

Źródło: opracowanie własne.

Duży wpływ na wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości miały: realizacja różnego typu programów pomocowych⁵, przyjazdy ekspertów i konsultantów oraz wyjazdy zagraniczne działaczy gospodarczych i przedstawicieli administracji. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się projekty inkubatorów przedsiębiorczości, centrów i parków technologicznych. Rozwój ośrodków bazował głównie na nowo tworzonych instytucjach pozarządowych. Dominowały koncepcje wypracowane na wzorach i przy pomocy ekspertów zachodnich. Główny nacisk próbowano położyć na: transfer technologii, współpracę z nauką i pomoc innowacyjnym firmom. Wiele przedsięwzięć upadło na początku realizacji oraz praktycznie żadna z koncepcji nie została zakończona zgodnie z pierwotnymi zamierzeniami. Okres pionierski zaowocował spójnymi organizacyjnie i dopasowanymi do polskich realiów koncepcjami ośrodków

⁴ K.B. Matusiak, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości*, (w:) *Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa*, (red.) K.B. Matusiak, E. Stawasz, Łódź–Żyrardów, s. 123–124.

⁵ Szczególną rolę odegrały programy Brytyjskiego Funduszu Know-How i Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego oraz Program Inicjatyw Lokalnych PHARE.

szkoleniowo-doradczych, funduszy poręczeniowych, inkubatorów przedsiębiorczości i parków technologicznych.

Wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości przyniosła połowa lat 90. (szczególnie lata 1994–1997). W okresie tym dominowały przedsięwzięcia pod hasłem „pomoc w samozatrudnieniu” realizowane w ramach instytucji pozarządowych, obejmujących tradycyjne inkubatory obudowane ośrodkami szkoleniowo-doradczymi i funduszami pożyczkowymi. Ówczesne inicjatywy zostały zdominowane przez mecenat Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej oraz Krajowego Urzędu Pracy i były szeroko popularyzowane i wspierane na terenie całego kraju, a szczególnie w rejonach zagrożonych wysokim bezrobociem oraz objętych programami restrukturyzacji. Za przełom należy uznać realizację dziesiątego komponentu programu rządowego „Promocja zatrudnienia i rozwój służb zatrudnienia” realizowanego z pożyczki Banku Światowego w latach 1993–1998 przez Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, którym był „Projekt rozwoju małej przedsiębiorczości” zwany popularnie TOR#10. Celem projektu było stworzenie w Polsce systemu instytucji aktywnie wspierających przedsiębiorczość, ukierunkowanego na organizację pomocy osobom bezrobotnym lub zagrożonym utratą pracy w próbach samozatrudnienia. Dzięki projektowi adaptowano nowe rozwiązania organizacyjne, wykształcono profesjonalne kadry i na konkretnych przykładach pokazano efektywność omawianych działań. Co piąty obecnie działający ośrodek był objęty projektem TOR#10.

W dalszym ciągu ważną rolę w zakresie przenoszenia zachodnich doświadczeń (szkolenie kadr, wsparcie finansowe przedsięwzięć, wyjazdy studyjne), odgrywały projekty ze środków pomocowych Unii Europejskiej, Brytyjskiego Funduszu Know-How, Banku Światowego, Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego (USAID) i innych. Wyraźnie wykształcał się polski model systemu wsparcia oraz rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Polskie doświadczenia zostały bardzo wysoko ocenione przez organizacje międzynarodowe⁶, co zaowocowało międzynarodową promocją i przyjazdami delegacji studyjnych celem zaznajomienia się z osiągnięciami. Polska przestała być tylko odbiorcą doświadczeń zachodnich, a krajowe ośrodki stały się wzorem dla Turcji, Ukrainy, Białorusi, Kazachstanu i innych państw, gdzie wieloma realizowanymi tam przedsięwzięciami kierowali polscy koordynatorzy lub eksperci.

---

⁶ Eksperci amerykańscy zakładali, że instytucje utworzone w Projekcie TOR#10 przetrwają najwyżej 3–4 lata po zakończeniu programu. Upłynęło już 10 lat i zdecydowana większość ośrodków (ponad 95%) radzi sobie na rynku bardzo dobrze.

Druga połowa lat 90. (lata 1998–2000) była dla większości działających podmiotów okresem walki o przetrwanie. Wygasła większość programów pomocowych oraz pojawiły się problemy z zasilaniem finansowym od instytucji samorządowych w wyniku dyrektywy ministra finansów ograniczającej możliwości pomocy finansowej dla instytucji pozarządowych. Pojawiło się również wiele problemów z interpretacją przepisów prawnych oraz kompetencyjnych w ramach struktur terytorialnych po reformie administracyjnej. Liczba ośrodków zmalała o 8%, a na rynku pozostały instytucje silne organizacyjnie i finansowo, obudowane różnymi formami aktywności. Nastąpiła również znaczna komercyjna orientacja dużej części ośrodków i poszukiwanie biznesowych obszarów świadczenia usług przynoszących stały dochód. W tych latach wzrosły społeczna i polityczna akceptacja omawianych instytucji jako instrumentu wspierającego rozwój lokalny, restrukturyzację i modernizację gospodarki oraz zainteresowanie nimi. Pojawiło się wiele nowych pomysłów budowy ośrodków przystosowanych do potrzeb lokalnych strategii rozwoju lub restrukturyzacji regionów zagrożonych kryzysem strukturalnym (tereny wiejskie, tradycyjne regiony przemysłowe). Największym zainteresowaniem cieszyły się fundusze doręczeniowe; nastąpił ponowny wzrost zainteresowania innowacjami i transferem technologii, który zaowocował rozwojem sieci centrów transferu technologii i kolejnych parków technologicznych. Rozwój instytucji proinnowacyjnych miał związek z realizacją kilku projektów dotyczących infrastruktury transferu technologii (Incom przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej, Sci-Tech ze środków PHARE oraz Fabrykat 2000 finansowany przez USAID) oraz przygotowywaniem systemu informacyjnego (punkty kontaktowe) dla potrzeb udziału Polski w 5. Programie Ramowym UE. Szczególną rolę w tworzącym się systemie wsparcia przedsiębiorczości zaczyna odgrywać rozwijany od 1996 roku przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju MSP (od 2000 roku Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości) Krajowy System Usług.

Od początku XXI wieku aż do 1 maja 2004 roku można było zaobserwować przybierający na sile wzrost zainteresowania ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości. Na uwagę zasługują nowe zadania i możliwości finansowania działalności z funduszy przedakcesyjnych, jak i środków krajowych. Przedsiębiorczość zyskuje znaczenie w ramach polityki gospodarczej, co zaowocowało powstaniem wielu programów rządowych: „Przede wszystkim przedsiębiorczość”, „Kierunki działania rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku”, „Pierwsza praca”, „Kapitał dla przedsiębiorczych” itp. Pojawiły się również nowe

inicjatywy wspólnotowe i programy finansowane ze środków PHARE: „Inicjatywa I i II”, „Spójność społeczno-gospodarcza”, „Krajowy program rozwoju MSP” itp. oraz działania związane z uczestnictwem firm i instytucji B+R w 5. i 6. Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji UE. Wzrosła tym samym liczba zadań i środków na ich finansowanie, adresowanych do instytucji wsparcia. Duża część pomocy publicznej dla małych i średnich firm została skierowana poprzez instytucje otoczenia biznesu. Polityka przedsiębiorczości po latach deklaracji zaczęła mieć pokrycie w programach i środkach finansowych. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości otrzymały nowe możliwości rozwoju w różnej formie:

- bezpośrednio – podmiotowe dofinansowanie działalności w ramach punktów konsultacyjno-doradczych, gminnych centrów informacji, centrów *Euro Info*, *Innovation Relay Centres*, sieci punktów informacyjnych;
- dotacji celowych na finansowanie usług szkoleniowych, doradczych i informacyjnych dla MSP;
- dokapitalizowania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

W konsekwencji od 2000 do 2004 roku nastąpił wzrost liczby ośrodków o 91%. Rozwój nowych podmiotów następuje głównie przez rozwój usług wsparcia w ramach ustabilizowanych rynkowo instytucji, często o długiej historii: izb przemysłowo-handlowych, cechów rzemieślniczych, szkół wyższych i placówek B+R oraz samorządów lokalnych. Do rzadkości należy tworzenie nowych instytucji, a jeśli już, to dotyczy raczej dużych projektów infrastrukturalnych (np. parków technologicznych). Wiele silnych instytucji próbuje budować regionalne sieci punktów konsultacyjno-doradczych.

Od 2001 roku nastąpiło również silne wzmocnienie organizacyjne, kadrowe i merytoryczne większości ośrodków. Największy postęp należy wskazać w odniesieniu do centrów transferu technologii i ośrodków szkoleniowo-doradczych, regres natomiast dotyczy tradycyjnych inkubatorów przedsiębiorczości. Dynamicznie rośnie zaangażowanie w działania proinnowacyjne odpowiadające na strategiczne wyzwania, przed którymi stoi polska gospodarka: podniesienie konkurencyjności i innowacyjności, realizacja założeń strategii lizbońskiej. Ważnym elementem wsparcia rozwoju infrastruktury transferu technologii były działania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości obejmujące: (1) opracowanie studiów wykonalności, raportów oddziaływania na środowisko i biznesplanów dla 13 parków przemysłowych i przemysłowo-technologicznych (zadanie zre-

alizowane wspólnie z Agencją Rozwoju Przemysłu) oraz (2) pomoc w zakresie zarządzania i tworzenia 23 centrów transferu technologii, parków i inkubatorów technologicznych. W rezultacie powstały ambitne projekty parków technologicznych i przemysłowo-technologicznych, inkubatorów technologicznych i akademickich. Ważnym działaniem konsolidującym środowiska instytucji wsparcia w poszczególnych województwach są prace nad regionalnymi strategiami innowacji. Sukcesywnie poprawiają się warunki współpracy z samorządami lokalnymi, powiatowymi i wojewódzkimi.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej stworzyło nową jakość w funkcjonowaniu i perspektywach rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości. Pojawiła się niespotykana dotychczas dostępność do funduszy europejskich, gdzie spośród wielu możliwości finansowania instytucje wsparcia są formalnie wskazanymi beneficjentami środków unijnych. Z drugiej strony był to czas próby, na ile instytucje są zdolne do przygotowania profesjonalnych wniosków, realizacji programów oraz rozliczenia otrzymanego dofinansowania. Pierwsze miesiące pokazały przede wszystkim brak przygotowania rządowej i regionalnej administracji do obsługi unijnych procedur konkursowych. Nagminne były braki w przepisach prawnych, błędy w kreatorach wniosków, niedoinformowanie i urzędnicza obstrukcja. Brak przejrzystych reguł jest zastępowany formalizacją procedur grantowych, w rezultacie dających najobszerniejsze w Europie wnioski dotacyjne oraz frustracje związane z odrzuceniem wniosku ze względu na brak parafki lub oświadczenia, które nie było wymienione w dokumentacji konkursowej itp. Otrzymanie grantu okazywało się zapowiedzią problemów przy rozliczeniu dofinansowania – różne interpretacje, częste korekty, opóźnione płatności itp. W tych warunkach nastąpiła silna polaryzacja instytucji na składające wnioski, bogate, zdolne do samodzielnego finansowania zadań niezależnie od otrzymanych środków, dysponujące dużym zapleczem administracyjnym oraz małe stowarzyszenia i fundacje, „wystraszone” formalnymi wymogami, występujące raczej jako podwykonawcy zadań.

W dostępie do środków unijnych z jednej strony wysoko postawiona została sformalizowana procedura konkursowa, a z drugiej – widoczny był brak pomysłów na:

- trwałość realizacji programów wsparcia po zakończeniu finansowania;
- prorynkową orientację i efekty rozwojowe uwzględniające lokalną specyfikę;
- komplementarność i powiązanie różnych programów wsparcia.

Jednocześnie przy obsłudze projektów unijnych rosła biurokracja u krajowych koordynatorów oraz u samych beneficjentów. Na rynku pojawiła się grupa ekspertów i prywatnych firm nastawionych na konsumpcję środków unijnych, bez uwzględnienia potrzeb czy potencjalnych efektów rozwojowych gospodarki. Ich siłą była znajomość procedur aplikacyjnych oraz wymogów formalnych realizacji wniosków i ich rozliczeń. Często dostawcami takich pomysłów byli eksperci i instytucje z państw starej Unii Europejskiej. W konsekwencji spotykamy np. parki technologiczne tworzone przez prywatnych deweloperów nieruchomości, którzy nie ukrywają, że nie będą kontynuować działań po zakończeniu finansowania i formalnej sprawozdawczości unijnej.

Pierwszy okres europejskiego programowania stanowił próbę zdolności przystosowawczych polskich ośrodków innowacji i przedsiębiorczości do wyzwań wspólnego rynku. Pozytywny wpływ na identyfikację potrzeb, konsolidację instytucji oraz opracowanie ciekawych programów wsparcia miała realizacja prac nad regionalnymi strategiami innowacji. W przyjętej koncepcji metodologicznej system wsparcia jest jednym z trzech, obok sektora MSP i instytucji B+R, kluczowych elementów aktywizacji ekonomicznej regionów. Jednocześnie w wielu regionach środki finansowe w ramach działania 2.6. ZPORR, a przede wszystkim dobór projektów wpłynęły na rozwój struktur sieciowych oraz pogłębienie współpracy między ośrodkami. Procesy sieciowej konsolidacji instytucji wsparcia w Regionalne Systemy Innowacji powinny przyspieszyć po 2010 roku.

Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości odnajdujemy na terenie całego kraju, jednak ich oddziaływanie jest ciągle ograniczone. Na terenach wiejskich działa tylko sześć ośrodków, co drugi powiat i ponad 3/4 gmin (głównie wiejskich) ciągle nie ma instytucji wspierania rozwoju. Obserwujemy wzrost koncentracji instytucji wsparcia w aglomeracjach oraz dużych i średnich miastach (75,2%). Na terenach wiejskich i w małych miastach (do 50 tys. mieszkańców) znajduje się jedynie co czwarty ośrodek. Najsilniejsza koncentracja ma miejsce wokół aglomeracji (Katowice, Warszawa, Trójmiasto, Kraków) i dużych miast. Coraz częściej obserwujemy rozwój sieci punktów konsultacyjnych/informacyjnych renomowanych ośrodków w miastach i gminach niezdolnych do samodzielnej organizacji własnej instytucji wsparcia. Największe nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości występuje w województwach: śląskim (91), mazowieckim i wielkopolskim (po 67), a najmniejsze w województwach: opolskim (18), lubuskim (22) i świętokrzyskim (25) (tab. 2).

Tabela 2

Nasylenie polskich regionów ośrodkami innowacji

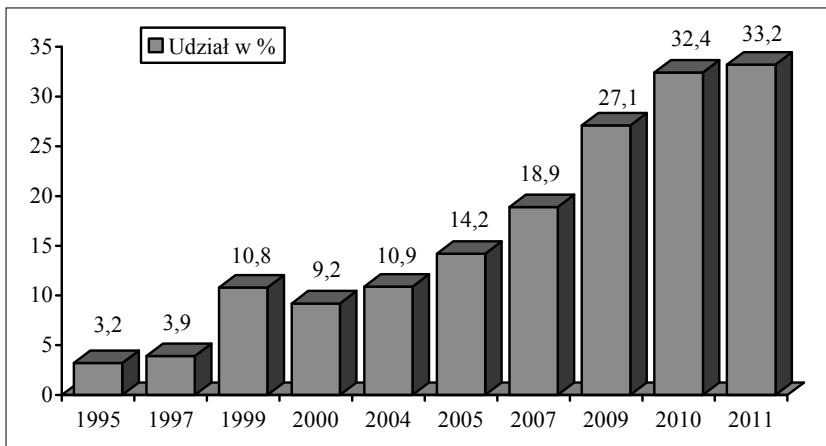
Województwo	Instytucje wsparcia	Ośrodki innowacji	Udział ośrodków innowacji (w %)
Śląskie	91	28	30,8
Mazowieckie	67	28	41,8
Wielkopolskie	67	24	35,8
Dolnośląskie	56	21	37,5
Małopolskie	55	24	43,6
Lubelskie	52	15	28,8
Zachodniopomorskie	49	17	34,7
Pomorskie	45	12	26,7
Łódzkie	44	16	36,4
Podkarpackie	44	11	25,0
Kujawsko-pomorskie	39	13	33,3
Warmińsko-mazurskie	38	10	26,3
Podlaskie	36	11	30,6
Świętokrzyskie	25	6	24,0
Lubuskie	22	6	27,2
Opolskie	18	6	33,3
Łącznie	748	248	33,2

Źródło: opracowanie własne.

Tym samym dominuje koncentracja działalności wsparcia w regionach o dużym potencjale gospodarczym i silnym rynku. Jednocześnie podmioty w regionach peryferyjnych dysponują z reguły znacznie słabszym zapleczem kadrowym i technicznym. Zatem rozwijany w Polsce system wsparcia aktywizuje obszary, które są już dynamiczne, prowadząc tym samym do dalszego pogłębienia dysproporcji rozwojowych w ujęciu przestrzennym.

6.2. Ośrodki innowacji w systemie wsparcia

Od 2004 roku sukcesywnie rośnie liczba podmiotów rozwijających swoje kompetencje w zakresie innowacji i transferu technologii (do tej podgrupy instytucji wsparcia zaliczono: parki i inkubatory technologiczne, preinkubatory i inkubatory akademickie, centra transferu technologii, fundusze kapitału zaangażowanego, sieci aniołów biznesu – łącznie 248 podmiotów) (rys. 2). Stanowią one obecnie jedną trzecią wszystkich podmiotów.

Rys. 2. Udział ośrodków innowacji wśród instytucji wsparcia w latach 1995–2011 (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Działalność ośrodków innowacji wymaga wielopłaszczyznowej współpracy z instytucjami naukowymi i środowiskiem akademickim. Owocuje to różnymi formami powiązań instytucjonalnych lub osobowych o formalnym (umowa, porozumienie) i nieformalnym charakterze. Świat nauki w różnej formie może uczestniczyć w tworzeniu ośrodków oraz angażować się w ich bieżącą działalność. Efektywna działalność ośrodków innowacji wymaga także partnerstwa i sieciowej współpracy z administracją publiczną i innymi jednostkami wsparcia. Transfer i komercjalizacja technologii oraz rola powiązań nauki i biznesu są coraz bardziej widoczne w wymiarze regionalnym.

Efektywne funkcjonowanie ośrodków innowacji wymaga partnerstwa i sieciowej współpracy z instytucjami naukowymi, administracją publiczną i innymi jednostkami wsparcia. Przeciętny ośrodek współpracuje z 18 podmiotami. Naj-

bardziej rozbudowana sieć kontaktów dotyczy centrów transferu technologii (26,4 podmiotów) i parków technologicznych (26,2), a najmniejsza sieci aniołów biznesu (4,1). Należy wskazać na relatywnie niski poziom intensywności współpracy i kontaktów (2,1 pkt w skali pięciopunktowej). Najwyższą intensywność współpracy ośrodki innowacji deklarują w odniesieniu do⁷:

– szkół wyższych	3,5 pkt
– Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	3,1 pkt
– parków technologicznych	3,0 pkt
– akademickich inkubatorów przedsiębiorczości	2,8 pkt
– ministerstwa i instytucji rządowych	2,7 pkt
– firm konsultingowych	2,7 pkt
– samorządów regionalnych i jego jednostek	2,6 pkt
– samorządu lokalnego	2,5 pkt.

Identyfikujemy nieznaczną przewagę partnerstwa z administracją publiczną (36,1%), gdzie dominują instytucje centralne (43,1%). Świadczy to o dużym uzależnieniu instytucji od środków publicznych. W tym systemie szczególną rolę odgrywa Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Ministerstwo Gospodarki. Powiązania z administracją dotyczą realizacji projektów w ramach programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka” oraz programu operacyjnego „Kapitał ludzki” z funduszy europejskich. Instytucje występują zasadniczo jako petenci pozyskujący fundusze na swoją działalność. O szczególnej roli kontaktów z administracją świadczy wysoka ocena intensywności (2,6 pkt na 5 możliwych) oraz użyteczności (2,8 pkt). Taka sytuacja istotnie wpływa na działalność ośrodków, które upodabniają się do administracji i podporządkowują swoje zachowania regułom biurokratycznym. W konsekwencji w działalności ośrodków innowacji rzadko widzimy poszukiwanie innowacyjnych, ale ryzykownych obszarów aktywności czy rozwijanie nowych usług proinnowacyjnych. Koncentracja wysiłku jest skupiona na wydawaniu funduszy europejskich i przestrzeganiu procedur. Jest to działanie zasadniczo antyinnowacyjne, wynikające z możliwości kształtowanych przez mechanizmy programów wspierania rozwoju gospodarczego.

⁷ K.B. Matusiak, *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, SGH, Warszawa 2010, s. 242–246.

Analizowane ośrodki najlepiej oceniają użyteczność współpracy w odniesieniu do:

– Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	3,4 pkt
– szkół wyższych	3,2 pkt
– ministerstw i instytucji rządowych	3,1 pkt
– parków technologicznych	3,0 pkt
– firm konsultingowych	3,0 pkt
– akademickich inkubatorów przedsiębiorczości	2,9 pkt
– aniołów biznesu i funduszy załączkowych	2,9 pkt
– samorządów regionalnych i jego jednostek	2,8 pkt
– inkubatorów technologicznych	2,8 pkt
– samorządów lokalnych	2,6 pkt.

W związku ze specyficznym charakterem procesów innowacyjnych trudno je realizować bez powiązań z sektorem B+R. Spośród instytucji naukowo-badawczych współpraca z ośrodkami innowacji dotyczy szkół wyższych. Są one co szóstym partnerem w działalności merytorycznej. Współpraca ze szkołami wyższymi otrzymała najwyższą ocenę spośród wszystkich ocen partnerów ze względu na intensywność (3,5 pkt) i użyteczność (3,2 pkt). Wskazuje się różne ograniczenia tej współpracy:

- instytucje akademickie są skoncentrowane na działalności dydaktycznej, a aktywność naukowo-badawcza ma raczej deklaracyjny i coraz bardziej marginalny charakter;
- brak informacji, problemy komunikacyjne oraz niedopasowanie do potrzeb małych firm i niski poziom komercyjny oferty technologicznej;
- niechęć władz instytucji akademickich do podejmowania współpracy, brak procedur oraz przywiązanie do tradycyjnych form transferu technologii;
- niska motywacja pracowników naukowych do działań rynkowych.

Prowadzone badania wskazują na niską aktywność większości ośrodków innowacji w zakresie monitorowania oraz oceny jakości i efektów swojej działalności. Aktywność ośrodków dotyczy bardzo trudnego obszaru rynków przyszłych i inicjowania zmian w lokalnym i regionalnym otoczeniu oraz ośrodkach akademickich. Należy więc promować wypracowanie skutecznych metod pomiaru działalności ośrodków innowacji adekwatnych do ich specyfiki i zakresu działania. Mierzenie skuteczności jest też niezbędne ze względu na cele działalności i konieczność udoskonalania metod pracy, jak i stosowane narzędzia monitoro-

wania zapotrzebowania na dany rodzaj wsparcia wśród jego odbiorców. Dane do takiej oceny powinny być rzetelne, a jednocześnie ich pozyskanie nie powinno być zbyt uciążliwe dla ośrodków ani zbyt drogie (zbieranie i przetwarzanie danych). Również dla zapewnienia możliwości wyciągania konstruktywnych wniosków o skuteczności czy zasadności danego działania niezbędna jest możliwość porównywania informacji pomiędzy różnymi ośrodkami. Konieczne jest zwiększenie zainteresowania ośrodków badaniem efektywności prowadzonych przez siebie działań, gdyż dalsze zaniechania w tym zakresie spowodują trudności z dostosowaniem tych instytucji do zmieniających się warunków funkcjonowania systemu wsparcia.

6.3. Polityka innowacyjna a rozwój systemu wsparcia

Innowacyjność polskiej gospodarki jest ciągle niska i utrzymuje się na niezadowalającym poziomie przez 20 lat transformacji kraju, co zagraża aspiracjom rozwijającego się społeczeństwa. Celem strategicznym Polski powinno być uzyskanie miejsca w grupie krajów najwyżej rozwiniętych, o nowoczesnej gospodarce opartej na wiedzy. Transformacyjne siły napędowe rozwoju gospodarczego wyczerpują się i potrzebujemy nowego projektu cywilizacyjnego tworzącego warunki sprawnego działania mechanizmów gospodarki wiedzy: kreatywności – innowacji – przedsiębiorczości (*driving force*). Budowa zdolności innowacyjnych okazuje się w praktyce niezmiernie trudna. Wymaga bowiem koordynacji wielu elementów istotnych dla procesów innowacyjnych⁸:

- 1) sformułowania dojrzałej i na wskroś nowoczesnej polityki innowacyjnej, integrującej cele i działania w odniesieniu do innowacji i przedsiębiorczości, konsekwentnie realizowanej na poziomach krajowym i regionalnym;
- 2) rozwoju nowoczesnego i spójnego systemu wsparcia, na który składają się instytucje i usługi wspomagające przekształcanie wiedzy w nowe wyroby, usługi, technologie, rozwiązania organizacyjne i marketingowe;

---

⁸ Rekomendacje zmian w polskim systemie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, (red.) K.B. Matusiak, J. Guliński, PARP, Warszawa 2010, s. 155–161.

- 3) kształtowania proinnowacyjnej świadomości i proaktywnego nastawienia społeczeństwa, świadomości innowacyjnej kształtowanej przez system edukacji, media, polityków.

Polityka innowacyjna, marginalizowana przez długie lata, stała się obecnie jądrem strategii ekonomiczno-społecznych. Odgrywa szczególną rolę w przemianie krajów industrialnych w kreatywne społeczeństwa wiedzy. Staje się w tych warunkach niezbędnym składnikiem otoczenia (sieci) partnerów małych firm w dziedzinie innowacji. Jej rolą jest pomoc w budowaniu zdolności absorpcyjnej i innowacyjnej firm oraz ułatwianie firmom dostępu do zewnętrznych usług na rzecz innowacji. Innymi słowy, celem polityki innowacyjnej jest obniżanie progu trudności podejmowania i realizacji innowacji, zmniejszenie stopnia ryzyka i niepewności oraz pomoc w dokonaniu optymalnego wyboru dla przedsiębiorstw wprowadzających innowacje. Kładzie się również szczególny nacisk na środowisko, w którym działają innowacyjne firmy, będące ważnym źródłem informacji technicznych oraz zasobów niezbędnych dla innowacji. Nowoczesna polityka innowacyjna musi tym samym obejmować⁹:

- 1) potrzebę przełamywania barier i luki komunikacyjnej między nauką a biznesem, łączenia transferu technologii z tworzeniem przedsiębiorstw;
- 2) nacisk na promocję kreatywności, szeroko pojętych innowacji i dyfuzji technologii oraz potrzebę zdobywania społecznej akceptacji dla zmian innowacyjnych i „twórczej destrukcji”;
- 3) sieciowe ujęcie procesu innowacyjnego z udziałem wielu współzależnych aktorów; rosnącą rolę środowiska innowacyjnego i perspektywy regionalnej;
- 4) priorytety dla „miękkiego” wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych, które obejmuje usługi proinnowacyjne, szkoleniowe, informacyjne i promocyjne;
- 5) internacjonalizację i globalną perspektywę nauki, transferu technologii i biznesu.

Jednocześnie efektywne wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości, transferu technologii i komercjalizacji wiedzy musi mieć zintegrowany i kompleksowy charakter. Wszelka pomoc dotycząca przedsięwzięć innowacyjnych ma na celu z jednej strony stymulowanie tworzenia nowych firm technologicznych oraz

---

⁹ K.B. Matusiak, *Budowa powiązań...*, op. cit., s. 93–100.

pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom w ich dążeniu do technologicznej restrukturyzacji, z drugiej zaś – stymulowanie badań i uruchamianie mechanizmów transferu ich wyników do gospodarki. Obecny polski system wsparcia jest mało spójny, przez co działa nieskutecznie. Jest fragmentaryczny, a poszczególne jego części słabo ze sobą współpracują, dotyczy to zwłaszcza więzi między sferą nauki i B+R z gospodarką. Sfera ośrodków innowacji i przedsiębiorczości jest słabo zintegrowana z gospodarką, nie stanowi skutecznego pomostu między nauką i gospodarką. Na niską sprawność rzutują liczne bariery o trwałym charakterze, a siły motoryczne są ciągle zbyt słabe, aby nadać znaczący impuls rozwojowi systemu.

Fundamentalne znaczenie dla każdego systemu mają mechanizmy współpracy i relacje pomiędzy jego ogniwami. Przeprowadzone badania wskazują w tym obszarze na główne mankamenty polskiego systemu wsparcia. Rozwój ilościowy podmiotów należy uznać za wystarczający, a mankamentem jest zdolność do współpracy, tworzenia aliansów strategicznych itp. Poszczególne ogniwa systemu: innowacyjne przedsiębiorstwa, sfera B+R, administracja rządowa i regionalna oraz ośrodki innowacji w bardzo małym stopniu dostrzegają siebie jako komplementarnych partnerów w bardzo skomplikowanych procesach. Niski jest poziom zaufania, jak i oceny kompetencji potencjalnych pozostałych partnerów. Główni aktorzy patrzą przez pryzmat własnych, najczęściej bieżących problemów, które uważają za najważniejsze. Niski jest także poziom wiedzy o możliwościach, potencjale i roli pozostałych uczestników systemu. Stan ten wynika w dużej mierze ze specyficznych cech polskiego społeczeństwa, uwarunkowań historycznych, słabości krajowego i regionalnych systemów innowacji oraz niskiej kultury współpracy i zaufania. System wsparcia nie zadziała efektywnie bez przełamania tych ograniczeń. W ramach wizji i kierunków polityki innowacyjnej główny nacisk należy położyć na synergię i współdziałanie poszczególnych elementów systemu wsparcia w dwóch wymiarach – krajowym i regionalnym.

Na poziomie krajowym należy wypracować sieciową platformę współpracy, umożliwiającą przede wszystkim:

- 1) reprezentację ośrodków innowacji na poziomie krajowym jako partnera administracji aktywnie uczestniczącego w tworzeniu polityki, prawa, instrumentów, oceniającego różne propozycje pod kątem rozwoju innowacyjnej gospodarki;

- 2) wymianę doświadczeń, budowę systemu monitoringu, wspólne działania edukacyjne, testowanie nowych rozwiązań i kreowanie usług proinnowacyjnych, tworzenie baz danych, gromadzenie i upowszechnianie dobrych praktyk itp.;
- 3) współpracę z administracją przy konstruowaniu nowych instrumentów, ale również przy ocenie efektywności już istniejących. Cele wielu mechanizmów ulegają rozmyciu, co jest powszechnie dostrzegane, ale formalne procedury są spełniane, a środki rozdysponowywane zgodnie z nimi. W interesie administracji, ale i instytucji jest efektywne zarządzanie programami wsparcia i reagowanie na negatywne mechanizmy;
- 4) rozwój współpracy międzynarodowej, podejmowanie działań strategicznych dla kraju, np. w zakresie tworzenia polskich globalnych marek. Obserwowanie doświadczeń międzynarodowych i gromadzenie światowych, dobrych praktyk;
- 5) stworzenie systemu weryfikacji ośrodków innowacji na podstawie klarownych kryteriów, eliminujący podszywanie się pod modne hasła, które umożliwiają dostęp do środków publicznych.

Poprzez mechanizm środowiskowej reprezentacji ośrodki innowacji powinny być partnerami dla administracji, skutecznie lobbować za budową podstaw innowacyjnej gospodarki. Dotychczasowe działania (głównie KSI) raczej są przykładem, jak tego nie robić. Sformalizowane procedury i postawione specyficzne wymogi spowodowały, że poza systemem pozostają uznane instytucje wsparcia.

Na poziomie regionalnym należy dążyć do konsolidacji, koncentracji sił oraz środków do pełnej i profesjonalnej obsługi innowacyjnej przedsiębiorczości (od ilości do jakości). Nadmiar podmiotów jest powodem konkurowania o środki i rozproszenia potencjału. Proces konsolidacji rozpoczęły prace nad regionalnymi strategiami innowacji, jednak został on zatrzymany w chwili przejęcia kontroli nad realizacją RIS przez Urzędy Marszałkowskie. Tworzenie silnych regionalnych instytucji (liderów systemu wsparcia) powinno zawierać wymóg szerokiego partnerstwa i wskazania realnych mechanizmów współpracy kluczowych regionalnych partnerów ze strony nauki, biznesu, administracji i instytucji wsparcia. Taki model powinien pozwolić na wypracowanie palety kompetencji i usług kluczowych dla innowacyjnego biznesu. Instytucja taka powinna być autonomiczna, ale jednocześnie musi mieć realny wpływ na politykę innowacyjną w regionie. Należy podkreślić rosnące znaczenie wymiaru regionalnego

dla budowy efektywnych powiązań nauki i biznesu oraz stymulacji innowacyjnej przedsiębiorczości. To na tym poziomie widoczna jest potrzeba wykazania się nowymi kompetencjami oraz niestandardowym myśleniem i postępowaniem.

System wsparcia nie może efektywnie funkcjonować w oderwaniu od kierunków rozwoju gospodarczego, publicznej interwencji i środków, jakimi dysponuje rząd na realizację zaplanowanych celów polityki. Dotyczy to zarówno poszczególnych regionów, jak i całego kraju. Dotychczasowe strategie i programy rozwoju muszą zostać przełożone na politykę innowacyjną. Dopiero wówczas system wsparcia stanie się w pełni narzędziem służącym optymalizacji wydatkowania środków na przedsięwzięcia priorytetowe, których realizacja, przy skończonej kwocie dostępnych funduszy, będzie wynikiem efektywnej decyzji publicznej. Takie podejście pozwoli również na sprawne monitorowanie realizowanych przedsięwzięć i wprowadzanie bieżących korekt, uwzględniających zmiany sytuacji zewnętrznej i dostępności środków. Dopiero w tych warunkach administracja centralna i regionalna, zamiast z reguły obecnego akceptowania prostego wydatkowania środków na projekty spełniające jedynie wymagania formalne, uzyskają sprawne narzędzie zarządzania rozwojem.

System innowacji w Polsce jest niewydolny oraz nie przyczynia się w należytym stopniu do wzrostu konkurencyjności i rozwoju gospodarczego. Transformacja systemowa, efektywna w wielu obszarach, w małym stopniu dotknęła sfery nauki. Naiwna wiara, że wzrost rynkowej konkurencji wywoła innowacyjność opartą na krajowych zasobach intelektualnych, w pełni zawiodła. W większości rankingów innowacyjności i podstaw gospodarki opartej na wiedzy plasujemy się znacznie poniżej ambicji i oczekiwań. Kosztowa przewaga konkurencyjna wraz z przystąpieniem do UE powoli się wyczerpuje. Mimo upodmiotowienia przed dziesięciu laty samorządów wojewódzkich działania w zakresie rozwoju zdolności innowacyjnych na poziomie regionalnym należy uznać za niewystarczające. Ciągłe mamy do czynienia z bardzo słabo rozwiniętymi regionalnymi systemami innowacji. Ich niedorozwój dotyczy zwłaszcza wymiaru organizacyjno-instytucjonalnego oraz mało dojrzałej krajowej i regionalnej polityki innowacyjnej. Stan ten w dobie gospodarki wiedzy zagraża międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstw i polskiej gospodarki.

Instytucje wsparcia stanowią współcześnie bardzo ważne ogniwo procesów rozwojowych (tzw. infrastruktura gospodarki wiedzy), umożliwiając przede wszystkim zbliżenie nauki do biznesu oraz poprawę warunków innowacyjnej przedsiębiorczości i transferu technologii. Od początku transformacji systemowej

obserwujemy oddolne próby adaptacji omawianych instytucji w polskich warunkach. Efekty ich działania należy uznać za niewystarczające, przede wszystkim ze względu na ograniczenia systemowe. Pierwotnie był to obszar aktywności pasjonatów, którzy widzieli w wielu miejscach na świecie efektywność tego typu rozwiązań instytucjonalnych. Musieli jednak w Polsce borykać się z brakiem zrozumienia i przychylności. Mimo to rozwinęła się sieć ośrodków, której pojedyncze ogniwa są porównywalne z najlepszymi europejskimi instytucjami. Szczególnie przystąpienie do Unii Europejskiej stworzyło nową jakość w funkcjonowaniu i perspektywach rozwoju ośrodków innowacji. Pojawia się niespotykana dotychczas dostępność funduszy europejskich – w wielu źródłach finansowania instytucje wsparcia są formalnie wskazanymi beneficjentami środków. Z marginalnej przez lata kategorii instytucjonalnej stają się one coraz bardziej rozpoznawalnym i docenianym elementem infrastruktury nowoczesnej gospodarki. Sukcesywnie wzrasta różnorodność instytucjonalnych form wsparcia, głównie w ostatnich latach, w zakresie działań proinnowacyjnych (preinkubatory, inkubatory i parki technologiczne czy fundusze kapitału zaangażowanego). Otoczenie innowacyjnych firm wzbogaciło się również o kilka sieci aniołów biznesu, wzrosła także aktywność funduszy *venture capital*. Nastąpiła też dynamiczna poprawa praktycznie wszystkich parametrów oceny tych instytucji – od zasobów ludzkich, organizacyjnych, po techniczne. Należy podkreślić, że stworzona już została nowoczesna i komplementarna baza instytucjonalna, ale otwarte pozostaje pytanie, czy potrafimy ją efektywnie wykorzystać.

Wyzwaniem dla Polski i rozwijanego systemu wsparcia, zgodnie z zaleceniami strategii lizbońskiej i Europa 2020¹⁰, jest rozwój przedsiębiorczości na styku nauki i gospodarki. To innowacyjne podmioty działające w sferze zaawansowanych technologii są kluczem do poprawy konkurencyjności, restrukturyzacji i modernizacji gospodarki. Rewolucja informatyczna i biotechnologiczna ostatnich lat została zainicjowana przez młodych ludzi, często po raz pierwszy próbujących swoich sił w biznesie. Istniejące ośrodki innowacji i przedsiębiorczości dużo mniejszymi środkami będzie można przestawić na nowe formy działania, zbliżające rynek do sfery nauki i badań. Instytucje z reguły są jednak merytorycznie słabo przygotowane do podjęcia tego typu zadań. Widoczna jest tutaj potrzeba kompleksowych działań i stworzenia programów rządowych oraz regio-

---

¹⁰ Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji KOM (2010), Bruksela 3.03.2010.

nalnych. Polsce potrzebny jest nowy projekt cywilizacyjny¹¹, tworzący podstawę do budowy globalnej pozycji konkurencyjnej, adekwatnej do ambicji i możliwości kraju. Cele strategiczne i działania należy oprzeć na próbie uaktywnienia elementów napędowych nowoczesnej gospodarki: kreatywności – innowacji – przedsiębiorczości. Budowa nowoczesnej gospodarki wiedzy wymaga długookresowych inwestycji w kluczowe technologie w połączeniu z proaktywnym, inteligentnym podejściem do zakładanych celów. Wymaga to jednak transformacji instytucjonalnej w obszarze wolności gospodarczej, rynków pracy, nauki, edukacji i szkolnictwa wyższego. Globalne wyzwania rozwojowe i nadrabianie zaległości wymagają ofensywnego włączenia się państwa, struktur publicznych w strategiczne partnerstwo z przedsiębiorstwami, instytucjami naukowymi i sektorem społecznym.

Polska pozostaje ciągle krajem peryferyjnym technologicznie, którego wkład w globalny sektor nauki, badań i technologii jest znikomy. Nie można budować przewag konkurencyjnych na taniej sile roboczej, emigracji ludzi wykształconych czy fragmentarycznych korzyściach wynikających z nadrabiania zaległości (efekty imitacyjne). Nowe otwarcie strategiczne wymaga koncentracji środków, zdecydowania i konsekwencji w podjęciu horyzontalnych celów prorozwojowych, budowanych na wiedzy, kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości Polaków. Naszą ambicją powinna być próba włączenia się w cywilizacyjną transformację, kształtującą nowy układ sił w wymiarze globalnym, opartą na innowacyjnych zdolnościach przekształcania wiedzy w nowe produkty, technologie i usługi oraz przezwyciężenie luki informacyjnej między nauką i biznesem. W tym kontekście na znaczeniu zyskuje problematyka transferu technologii i komercjalizacji wiedzy oraz propagowanie w społeczeństwie postaw proaktywnych.

---

¹¹ Autor odwołuje się do raportu *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Urząd Rady Ministrów, Warszawa 2009, zgadzając się z tezą o zagrożeniu „dryfem rozwojowym”, który grozi nam w wyniku braku odwagi podjęcia nowych wyzwań strukturalnych, modernizacyjnych i reformatorskich.

Literatura

1. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji KOM (2010), Bruksela 3.03.2010.
2. *Innowacje i transfer technologii – słownik pojęć*, (red.) K.B Matusiak. PARP, wyd. II. Warszawa 2008.
3. Matusiak K.B., *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, SGH, Warszawa 2010.
4. Matusiak K.B., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom–Łódź 2006.
5. *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010*, (red.) K.B. Matusiak, PARP, Warszawa 2010.
6. *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*, Urząd Rady Ministrów, Warszawa 2009.
7. *Przedsiębiorczość i transfer technologii. Polska perspektywa*, (red.) K.B. Matusiak, E. Stawasz, ŻSWMP, Łódź–Żyrardów 1998.
8. *Rekomendacje zmian w polskim systemie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy*, (red.) K.B. Matusiak, J. Guliński, PARP, Warszawa 2010.
9. *System transferu technologii i komercjalizacji wiedzy w Polsce – siły motoryczne i bariery*, (red.) K.B. Matusiak, J. Guliński, PARP, Poznań–Łódź–Wrocław–Warszawa 2010.

**THE ROLE AND PLACE OF THE SUPPORT INSTITUTIONS
IN REALISATION PROCESS OF THE INNOVATION POLICY**

Summary

In this chapter, there are given characteristics deal with the support institutions in Poland. There are included same pieces of information and analyses towards to the technique and innovation transfer's institutions and the perspectives of their development in the nearest future. The mentioned elements are following: stages of their development, innovation centers and the support system, innovation policy and the support system.

Translated by Krzysztof B. Matusiak